

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quæ sint pœnæ iure civili statutæ in fauorem filiorum prioris Matrimonij,
& an hæc iure Canonico abrogatæ censeantur. §. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

debitis ex iustitia prius solutis. Quod si ad horum solutionem bona illius præter lectum insufficientia sint, non est lectum concedendum, quia huiusmodi lectus conceditur per modum successions, & hæreditatis, ut indicat titulus, & Rubrica de las herençias, sub quo lex collocatur. At hæres, & successor nemo esse potest bonorum defuncti nisi ære alieno deducto, quia illius bona tantum sunt quæ superflua deducto ære alieno. Ex leg. subgenarum. §. bona ff. de Verbor. significat. Leg. fructu ff. Solutio matrimonio. Et aliis relatis a Baëza de non meliorandis ratione dotis filiabus, cap. 22. à n. 1. Et seqq. Atque ita tradit Gutier. lib. 2. pract. q. 94. per totam. Sanch. lib. 7. disp. 87. n. 3. 1. Zuallos in suis qq. pract. q. 1. n. 10.

Predictum lectum coniux superfluis accipit præstia cautione de illo reddendo ad partitionem, si ad secunda vota transeat scilicet intra annum lectus, ut aduertit Gutier. d. lib. 2. pract. q. 95. num. 15. Quare si vir, vel femina ad secunda vota intra annum lectus transeat statim tenetur in conscientia lectam acceptum reddere, ut inter ipsum, & mariti hæredes diuidatur enim indicant illa verba. [Et si se casare torneo a partion con los hæredes del muerto.] Quid enim est inquit Gutier. supra. [comelo a partion con los hæredes del muerto,] quam ipsam diuidere cum eisdem falem in ultimatione? Sed hoc intelligendum videtur casu quo ex bonis superlucrativis deductus sit, quia eo casu diuidendus erat. Nam si nulla superflua bona superlucrata, sed ex capitali defuncti fuit lectus deductus placet Gutier. d. q. 95. à num. 17. integrè hæredibus defuncti esse reddendum, quia lectus hac lege integrè illis competeat. Quod certè difficultate non caret, cum lex de quolibet lecto sine ex bonis superlucrativis, sine ex capitali defuncti deducto absolute statuat reddendum esse non ut cunque, sed ad partitionem, hoc est ut inter ipsum, & hæredes defuncti diuidatur.

§. III.

Quæ sint pænæ Iure Ciuili statutz in fauorem filiorum prioris matrimonij, & an hæ Iure Canonico abrogatz censentur?

- 1 Prima pæna. Coniux transiens ad secundas nuptias amittit proprietatem omnium bonorum, quæ à coniuge defuncto habuit, referuaturque filiis prioris matrimonij retento solo usufructu.
- 2 Secunda. Ne coniux sine vir, sine femina secundum matrimonium contrahens possit dare nouo coniugi plus, quam dederit vni ex filiis prioris matrimonij, cui minus dedit.
- 3 Tertia. Secundò nubens amittit filiorum tutelam.
- 4 Non sufficit ad amittendam tutelam matrimonium esse ratum, etsi aliqui contrarium opinentur.
- 5 Transitu factò ad secundas nuptias ipso iure amittitur tutela.
- 6 Si maritus uxorem tutricem filiorum relinquat in testamento, communis sententia defendit ipso iure amitti tutelam.
- 7 Si exprimit esto ad secunda vota transeat, probabilis est officio Iudicis expelli à tutela debere.
- 8 Plures docent hanc pœnam extendi ad patrem secundam uxorem ducentem, sed oppositum tenendum est.
- 9 Quarta pæna. Vidua filiorum tutricem transiens ad secundas nuptias, quin prius adeat Iudicem incidit in omnes pœnas, quæ viduis infra annum lectus nubentibus impositæ sunt.
- 10 Quinta. Aliquibus placet matrem transuentem ad secundas nuptias amittere testamenti executionem, sed contrarium tenendum est.
- 11 Potestas testandi uxori à marito concessa non expirat ob transitum ad secundas nuptias.
- 12 Sexta pæna est priuatio educationis filiorum.
- 13 Per transitum ad secundas nuptias non priuari educatione filiorum, sed venire priuandam plures Doctores censent.
- 14 Probabilis existimo ipso iure priuatum esse educatione, nec Iudicem posse ei illam concedere.
- 15 Satis sit oppositis fundamentis.
- 16 Hæc pæna non extenditur ad patrem transuentem ad secunda vota.
- 17 Septima pæna asseritur à pluribus esse, ne possit mulier secundò nubens exemplariter substituere, filio mente capto, muto, & surdo, &c.
- 18 Hanc sententiam admittit Greg. Lopez, cum substitutio ini-quo antio presumitur facta.
- 19 Verus est non priuari matrem, secundò nubentem potestate exemplariter substituendi.
- 20 Supposita priori sententiâ est gravis questio, an substitutio exemplaris facta à matre vidua reddatur irrita ipsa potestà ad secundas nuptias transuente. Et referuntur Ferr. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

- plures sententia.
- 21 Verus est substitucionem non euanescere.
 - 22 Pater secundò coniugatus non priuatur potestate exemplariter substituendi in omnimoda sententia.
 - 23 Octaua pæna solet assignari priuatio succedendi in tacita pupillari substitutione. Sed non est admittenda.
 - 24 Nonna pæna est priuatio priuilegio honoris mariti.
 - 25 Decima, ne teneatur filius alicui diues dotem sue matris pauperi secundò nubenti constituere.
 - 26 Undecima. Nequit ad secundas nuptias transiens donationem filio factam reuocare ratione ingratiitudinis.
 - 27 Duodecima est amissio tacita hypotheca, quam vidua habet in bonis mariti, iurisque prelationis. Sed non admittitur.
 - 28 Decimasertia est tum obligatio, quam pater habet rogatus ab auo restituendi hæreditatem filijs, tum obligatio prestandi cautionem de bono visu ad venditionem.
 - 29 Decimaquarta est obligatio, quam subit mater filij bona administrans de modicis.
 - 30 Possunt coniuges se obligare sub aliqua pæna abstinere à secundo coniugio priori dissoluto.
 - 31 Prædicta pæna Iure Canonico non sunt irrita.

Sanch. lib. 7. disp. 88. à num. 2. vsque ad 37. refert has pœnas, & casque optime explicat, idèque eius ordinem sequemur.

Prima igitur pæna est, ut coniux transiens ad secundas nuptias amittat proprietatem omnium bonorum, quæ coniuge defuncto habuit, referuaturque filiis prioris matrimonij retento solo usufructu, iuxta leg. femina Cod. de secundis nuptiis, & tradit Gab. lib. 3. commun. opin. rit. de secund. nupt. concl. 1. à n. 18. De qua pæna agemus §. sequenti.

Secunda ne coniux sine vir, sine femina secundum matrimonium contrahens possit dare nouo coniugi in dotem, vel alio titulo plus quam dedit sine in vita, sine in morte vni ex filiis prioris matrimonij cui minus dedit: sic habetur in leg. hæc editali 6. in principio. Cod. de secund. nuptiis. Quod si plus dederit, ea parte qua exc. sit irritum erit, reliquum vero firmum subsistet, ut colligitur ex dicta leg. hæc editali 6. in princip. Cod. de secund. nuptiis. Et ibi Glossa, Alexand. de Neuo cap. fin. num. 8. de secund. nupt. Et docuit Anton. Gab. r. 3. commun. opin. lib. 3. tit. de secundis nuptiis, concl. 4. Sanch. d. lib. 7. disp. 88. n. 3.

Tertia Mater secundò nubens amittit filiorum tutelam, leg. fin. & Authent. Sacramentum. Cod. quando mulier tutela officio. & Authent. ut sine prohibitione matris §. vn. collat. 7. & leg. 5. tit. 16. part. 6. Et idem intelligendum est si curatrix filiorum sit, quia dispositum in tutela censetur in curatoria dispositum, Argum. leg. quod si nobis, §. quod in procuratore. ff. de Edictio edicto. Et docet Glossa in authent. matri, & auie verbo tutelam. Cod. quando mulier. Decius in cap. ex parte M. de appellationib. Gregor. Lopez in l. 4. verbo la guarda. tit. 16. p. 6. Sanch. alios referens d. disp. 88. n. 11. Amittit inquam non per sponsalia de futuro, quia hæ non sunt nuptiæ, sed nuptiarum promissio. Et Auth. Sacramentum expressè dixit contractis secundis nuptiis. Quod adeò verum est, ut nec Index denegare ei tutelam possit ob sponsalia contracta, quia vsque hæc perficantur suspecta reparari non debet. Sicuti ut probabilis docuerunt Greg. Lopez in dicta l. 5. verbo casando. Gutierri de tutela 3. p. c. 9. m. 2. Menoch. de arbitrar. casu 151. n. 7. Sanch. lib. 7. disp. 88. n. 5. Matrimonium verò ratum, & firmum esse debet, aliàs non verificabitur ad secundas nuptias verè, & propriè transisse, ut rectè aduersus Baldum in c. ex parte M. n. 20. de appellationib. notauit Sanch. d. disp. 88. n. 7.

Sufficere autem matrimonium ratum esse, tametsi consummatum non sit ad amittendam tutelam docet Bald. in l. omnem, n. 10. ad Senarius. Consultum Tertullia, Alexand. de Neuo in cap. fin. n. 10. de secundis nuptiis. Anton. Gab. tom. 3. commun. opin. lib. 3. tit. de secund. nupt. concl. 9. num. 13. quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 88. num. 6. Quia Textus uxorem transuentem ad secundas nuptias tutelam priuatur, eo quòd violauerit datam fidem à nuptiis abstinendi, & quia per matrimonium suspecta redditur malæ administrationis. Ad hæ rationes procedant, esto matrimonium consummatum non sit, ergo, &c. Nihilominus verius censo requiri matrimonium esse consummatum. Tum quia Textus de transiu ad secundas nuptias expressè locuti sunt, nuptiæ autem propriè non sunt quouique matrimonium sit consummatum. Præterea hæ leges pœnales, & correctiue non debent extendi, sed potius restringi, ac proinde de matrimonio in suo esse perfecto, quale est consummatum intelligi debent. Sicuti docuerunt Rom. singul. 229. tu habes quod mater, &c. Neuzanus lib. 2. filia nuptialis num. 50. Boërius quest. 266. num. 5. Gozadinus conf. 18. num. 4. Menoch. de arbit. casu 151. n. 8. Ad rationem oppositam negandum est matrimonij contractu absque consummatione perfectè fidem datam violari, aut suspectam de malà administratione reddi.

Porro transiu ad secundas nuptias amittitur tutela ipso iure, ita vt in conscientia obligatur mater à tutela munere

abstinere, vt docuerunt Gregor. Lopez, in leg. 5. tit. 16. part. 6. verbo *el mas, cercano*. Anton. Gomez in leg. 14. Tauri. num. 10. Nauarr. cap. 2. §. numero 67. Sanch. innumeros referens d. disput. 88. numero 10. eo quod matri censenda sit tutela concessa sub conditione, ne ad secunda vota transeat, vt indicat iuramentum, quod in susceptione tutelae praestatur ab nuptiis abstinendi iuxta leg. fin. Cod. quando mulier. At tutor sub conditione datus si conditioni non pareat cessat ex leg. tutor datus ff. de testamentaria tutela, manifesteque supponitur in cap. ex parte ad. de appellationib. ibi, *pradicti filij eius sub potestate, & tutela ipsius nunquam permanerent, cum iam ad secunda vota transisset*. Neque obstat quod in Authent. Sacramenta. Cod. quando mulier tutela officio, &c. dicatur *Contractus secundis nuptiis expelli eam a tutela conuenit, quasi non de necessitate, sed de honestate expellenda sit, & non ipso iure, sed iudicis officio*. Non inquam obstat, quia Textus loquitur de expulsiōne quoad factum, non quoad ius, quae expulsiō non est necessaria, cum ipso iure tutela desierit, est tamen maxime conueniens, vt nullā ratione tutela munere vti audeat.

6 Verum si maritus suam vxorem tutricem filiorum reliquerit in testamento, est grauis quaestio, An mater transiens ad secunda vota hanc tutelam testamentariam amittat? Et quidem quando absolute, & simpliciter eam relinquit communis est sententia, quam defendit Gregorius Lopez in leg. 5. verbo *facar, tit. 16. part. 6*. Anton. Gomez, in leg. 14. Tauri. num. 11. Gouier. de tutel. 1. part. cap. 9. num. 16. Molin. de primogenijs, lib. 1. cap. 9. num. 46. Matienzo lib. 5. recopil. tit. 1. leg. 3. glossa 2. num. 9. Sanch. d. disput. 88. num. 8. & alij apud ipsos amitti ipso iure, Argum. Authent. de Nuptiis collat. 4. §. *fin autem tutelam, vers. nos autem*, vbi Textus quoad amittendam tutelam aequalem facit secundo nubentem, ei qui ante transectum lugubre tempus nupserit. At nubens infra annum luctus in capax est cuiuscunque tutelae. Ergo, &c. Deinde quia Textus excludens matrem filiorum tutela generaliter, & indistincte loquitur. Ergo tam de tutela legitima, quam testamentaria sunt intelligendi, maxime cum eadem ratio in vtroque procedat, scilicet suspicio malae administrationis, & bonorum dissipationis ob secundi viri affectum. Ea autem designatio facta a marito defuncto operatur, ne eius vxor suscipiens tutelam obigeat fatidare iuxta Textum insit. de sacris dat. tutor. in princ. eo quod eius fides fuerit in filiorum parente approbata; non tamen operatur tutelae retentionem, si ad secunda vota transeat, cum praesumi non debeat eam habuisse intentionem. Si enim id intenderet, exprimeret poterat.

7 At si de facto vxorem tutricem filiorum reliquit exprimens esto ad secunda vota transeat, Baldus in cap. ex parte A. num. 2. de appellat. Et ibi Francus num. 2. motab. 4. Silua nuptialis lib. 2. verbo *vidua non est nubendum*, num. 50. Matienzo d. ita leg. 3. glossa 2. num. 9. Sanch. d. disput. 88. num. 9. censet non solum non amittere tutelam per transitum ad secundas nuptias, sed neque iudicis officio ab ea expelli posse. Quia ea designatione qualificata omnem videtur vxoris suspensionem quae esse poterat malae administrationis exclusisse. Si enim hanc suspensionem excludit a quolibet extraneo, quem designaret, cur non ab eius vxore sibi magis nota? Nihilominus est haec sententia valde probabilis sit, probabiliorum reputo quam tradit Ruin. cons. 87. num. 10. volum. 5. Anton. Gomez d. ita leg. 14. Tauri num. 11. in fine. matrem secundo nubentem saltem officio iudicis expelli a tutela debere. Mouetur, quia leges in filiorum fauorem priuarunt matrem secundo nubentem filiorum tutela. eo quod praesumptio sit matrem secundo nubentem vt in plurimum bona filiorum inique esse administraturas, quinimo ob affectum secundi mariti eorum vitae insidiaturas. At ex designatione a marito facta haec suspicio frequenter contingens purgari non potest, tamen purgetur singularis, & priuata suae vxoris suspicio, ergo non obstante ea designatione leges suam vim, & efficaciam retinent. Et confirmo: nullibi est concessum posse matrem ad secunda vota transeuntem retinere tutelam ex mariti concessionem, neque marito leges hanc priuationem indidentes abrogare, aut in illis dispensare. Ergo absque fundamento asseritur ex concessionem mariti posse matrem transeuntem ad secunda vota tutelam filiorum retinere. Neque oppositum fundamentum viget, quia extraneo non interdicitur tutela a lege, bene tamen matri transeunti ad secunda vota. neque extraneus suspensus est malae administrationis, sic mater ad secunda vota transiens.

8 Sed an haec poena amittendi filiorum tutelam extendatur ad patrem secunda vxorem ducentem? difficultate non caret, nam esto de sola matre leges loquantur, dispositum in vno correlatiue, in alio censeri debet dispositum, maxime cum eadem ratio in vtroque procedat, scilicet suspicio malae administrationis ob affectum secundi coniugis. Atque ita docent Angel. Authent. de non eligendis secundo nubentibus, §. quia vero num. 16. Ripa in leg. fin. quasi. 26. Cod. de renouandis donat. Caslaneus in consuetudin. Burgund. Rub. 6. §. 8. num. 2. dicit

fine. & num. 7. Sed oppositum omnino tenendum est, nam si filij sub potestate parentis sint constituti, quando pater ad secunda vota transit, & per coniugium non amittat vltimum fructum in bonis filij, leg. fin. Cod. de bonis materis, nec legitimum illorum bonorum administrationem ratione vltimatus competenter amittere debet, vt deciditur in leg. generaliter in fine vers. negotia. Cod. de secundis nuptijs. Si vero filij emancipati sint, & illorum tutor pater existat, cum transit ad secunda vota, est probabilis sit tutelam amittere ob rationem superius dictam, longe verius est eam retinere; quia nullibi cautum est patrem ob secundum coniugium amittere tutelam, sed solum de matre id est decernum. At leges penales, & correctoriae non debent ex vno casu ad alium extendi maxime cum adest diuersa ratio, vt in praesenti. Quippe pater vt potest maior prudentia, & iudicio praeditus ob nouum coniugium filiorum amorem non perdit, sicuti mater, quia leuioris sunt ingenij, perdere censentur. Argum. leg. lex qua tutores. Cod. de administr. tutorum.

Quarta poena. Vidua filiorum tutrix si ad secundas nuptias transeat, quin prius a deat iudicem, petatque filijs tutorem designari, & susceptrae tutelae rationem reddat, & soluat quiddam ratione tutelae debuerit, incidit in omnes poenas, quas viduis intra annum luctus nubentibus diximus impositas esse, vt expresse habetur Authent. de Nuptijs, §. si autem tutelam, collat. 4. Et Authent. eisdem penus. Cod. de secundis nuptijs. Haec enim poena non imponitur ob nouum coniugium sed ob infidelitatem commissam in tutelae administratione. Nam cum in susceptione tutelae nuptiis renunciauerit, vt deciditur in Authent. Sacramenta. Cod. quando mulier tutela officio, &c. promiserit tacite ad secunda vota non migraturam nisi prius iudice adito, & tutore filijs petito, & susceptrae tutelae reddita, & his omnia ad secundas nuptias transe, supradicta poena afficitur, vt post alios antiquiores probat Anton. Gab. iel. tom. 3. comment. opin. lib. 3. tit. de secundis nuptijs, concl. 9. num. 9. Sanch. lib. 7. disput. 88. numero 13. Quinimo ob hanc causam priuatur mater, ne illi filio succedere ab intestato possit etiam via substitutionis, si impubes moriatur, ex leg. omnem 6. Cod. ad Senat. Consultum Terullianum. Bonaque posterioris viri sunt tacite obligata pro mala huius feminae administratione. Ex leg. si mater. Cod. ex quibus causis tacit. pign. vt notatur Anton. Gab. d. ita concl. 9. num. 4. Sanch. d. num. 13. Ab hac poena eximitur mater, si minor sit tempore susceptrae tutelae, tamen maior fuerit tempore quo secundas nuptias contraxit, quia cum tutela minoribus sit interdita, ea susceptrae nulla fuit, ac proinde tutrix non est censenda. Deinde eximitur vir secundam vxorem duces, quia ipse obligatur ante matrimonium tutorem petere, cum matrimonio contracto tutelam non amittat, vt recte docuerunt Anton. Gab. & Sanch. supra.

Quinta: aliquibus placet matrem transeuntem ad secundas nuptias amittere testamenti executionem, quae illi est a viro commissa, eo quod tutela, & executio testamenti acqui-parentur, & ex vno ad aliud argumentari liceat. Telle Gloss. in leg. antependit. verbo ad aliam. ff. de Tutelis. Et leg. vxoris verbo ab scripsit. ff. de Falsis. Et alijs relatis Peralta in leg. omnem num. 19. ff. de legatis 2. At haec mater perdit ob nuptias tutelam, ergo & testamenti executionem. Atque ita docent, prout refert Sanch. d. disput. 88. num. 14. Gulielmus Benedic. cap. Ravnitius, verbo qui cum alia vxore. 203. de testament. Lucas de Pena in leg. quatuor. col. 2. vers. sed pone mulier. cap. de priuileg. schol. lib. 12. Spino in speculo testament. gloss. 28. princip. num. 35. Et sub dubio Ioann. Lupus Rub. de donat. m. vir. & vxorem. §. 67. num. 15. Sed contrarium omnino tenendum est cum ipso Ioanne Lupo in leg. 31. Tauri num. 38. Co-uarru. in cap. tua num. 3. de testament. Greg. Lopez in leg. verbe frayles tit. 10. p. 6. Auiles in praem. cap. prator. gloss. 1. num. 43. Matienzo lib. 1. recopil. tit. 4. leg. 5. gloss. 8. num. 5. Sanch. hoc, & alios plures referente d. disput. 88. num. 14. eo quod nullibi cautum sit vxorem secundo nubentem perdere testamenti executionem. Neque ex amissione tutelae haec amissio inferitur, sicuti neque ex concessionem tutelae inferitur testamenti executionem concessam esse, vt manifeste probat lex cum pater ex §. hereditatem ff. de leg. 2. iuncta l. si arrogati ff. de Tutelis, vbi de portatione finitur tutela, non tamen executionis, vel electionis officium. Ratio est, quia tutela concessa a lege est matri in filiorum commodum, cui non leuiter obstat secunda nuptia. At testamenti executio a testatore receditur nullius in particulari commodum respiciens. Non igitur mirum est, quod tutela nouis nuptiis finitur, non tamen testamenti executio.

Hinc recte inferunt Ioann. Lupus d. ita leg. 31. Tauri num. 38. & 39. Sanch. d. disput. 88. p. 15. potestatem testandi vxori a marito concessam non expirare ob transitum ad secundas nuptias, quia nullibi haec priuatio indicitur.

Sexta poena est priuatio educationis filiorum, cum enim filij apud matrem potius, quam apud quamlibet aliam personam educandi sint, si non vltimum eis induxerit, vt dicitur in leg. 1. Codic. vbi pupilli educari debeant: & Authent. de nuptijs §. eiusdem quoque, collat. 4. Et Authent. vt liceat matri,

13. *Quia si illud quoque collat. 8. At videtur eis inducto non apud matrem, sed apud aliam personam educari debent.*

Difficultas ergo inter Doctores est, An per transitum ad nuptias priuatur mater filiorum educatione, vel solum reddatur suspecta, iudicisque arbitrio relinquatur, an priuatur, vel concedi educatio debeat iuxta circumstantias occurrentes.

Qua in re plures grauesque Doctores, quos referunt, & sequuntur Molina 1.1. de iust. disp. 22.4. num. 12. Sanch. lib. 7. disp. 88. num. 17. censent matrem secundo nubentem non priuari filiorum educatione, sed venire à Iudice priuandam, nisi forte probauerit illius esse moris, & honestatis, vt tollat omnem suspensionem male educationis, quam per matrimonium incurrit; nam eo casu filiorum educatio non est illi auferenda, sicuti lite mota in Granatensi pratorio ablata non fuit teste Sanch. d. n. 17. Mouentur præcipue ex leg. 1. C. vbi pupilli educari debeant, vbi inquit Textus Educatio pupillorum tuorum nulli magis quam matri eorum si non videtur eis inducere committenda est. Quando autem inter eam, & cognatos, & tutores orta fuerit dubitatio aditus Præses prouincie inspecta personarum qualitate, & conditione perpendet, vbi puer educari debeat. Remittitur ergo Iudicis arbitrio penes quem puer educandus sit lite mota inter matrem, cognatos, & tutores. Neque valet id esse intelligendum, quod mater videtur filius non induxit. Tum quia ante inductionem videtur non est in arbitrio Iudicis constitutum, penes quem puer educandus sit, cum lex matrem omnibus aliis præferat. Tum quia pronomen illud *eam* quod relatum est, refertur ad casum propinquiorum præcedentem, qui est cum mater filius videtur inducit. Secundo ex leg. si pater no. 1. Cod. de negotiis, vbi supponitur educationem priuigui videtur committam esse, ibi: Si pater no. affectu priuiguius tuus dicitur. At videtur magis suspectus est de mala educatione aliter proli, quam mater. Ergo matri ea educatio deneganda non est, quæ videtur conceditur. Tertio ex dicto Platonis dialog. 11. de legib. lege constituendum dicebat filiorum educationem apud matrem secundo nubentem non esse: ex toto reiciendam, sed in propinquorum facultate positam esse voluit. Hinc consequenter inferit Sanch. dicta disp. 88. num. 19. matrem secundo nubentem non excludi à pupillorum educatione, ex eo quod pupillus successit filii in parte, vel iura hereditaria, quia etiam ob hanc causam suspicio inique educationis augetur, ideoque grauior probatio moris, & honestatis ad illam elidendam sit requisita. At cum nullibi cauium sit ex hoc capite matrem priuari; non debet priuatio induci. Quapropter si inter matrem denuo nubentem, si hinc successuram, & eius cognatos agitur lis penes quem pupillus sit educandus; si mater probauerit æque bene apud ipsam, quam apud alium quemlibet cognatum pupillum educari posse, obligatur Iudex ei pupilli educationem concedere. Argum. leg. 1. Cod. vbi pupilli educari debeant, vbi dicitur qualitate, & coniunctionem contententium super pupilli educatione spectandam esse; & recte, quia cum duo contendunt præterea qui potentior est, leg. pupillum §. fin. ff. de Re iudicari. Et tradit Barboza in leg. 1. part. 7. num. 19. §. soluo matrem. At mater coniunctior est filio, & ob hanc partem potentior, ergo illi educatio est concedenda, sicuti tradit Sanch. d. disp. 88. n. 18.

14. Nihilominus etsi hæc sententia satis probabilis sit verior, & probabilior reputo, quæ aliter matrem transeuntem ad nuptias priuatur esse filiorum educatione, nec Iudicem posse eam illi permittere. Sic docet Glossa in *Amb. vbi licet matri & auia §. illud quoque. verbo non venerit. collat. 8. Riuinus conf. 87. in fine volum. 5. Menoch. de arbitrar. casu 168. num. 10. Matienzo lib. 5. recopilat. tit. 1. leg. 3. gloss. 2. num. 8. Spino speculo testam. gloss. 29. princip. num. 13. Et alij relati à Sanch. d. disp. 88. num. 16. in fine. Mouetur, nam ex dicta leg. 1. Cod. vbi pupilli educari debeant. Et *Authent. de nuptiis §. eiusdem quoque collat. 4. Et Authent. vbi licet matri, & auia, illud quoque collat. 8.* expresse dicitur tradendam esse matri, vt potest fide digniori educationem filiorum, nisi ad secundas transierit nuptias. Hæc igitur supponit transeuntiam ad secundas nuptias non esse filiorum educationem concedendam. Et licet in dicta leg. 1. subiungatur, quando inter matrem, & cognatos orta fuerit dubitatio de filiorum educatione, præfident prouincie arbitrari posse, penes quem filius educari debeat attenda personarum qualitate, & conditione, inde non inferitur prouincie Præsidi commissum esse arbitrium concedendi filiorum educationem matri ad nuptias transeuntis. Quippe hæc dubitatio, & lis mota non est inter matrem denuo nuptam, sed inter matrem viduam & cognatos. Quod mihi persuadet pronomen illud *eam*, quod relatum est, & refertur ad præcedentia cum suis qualitatibus, vt probat alijs relatis Roland. conf. 179. num. 54. volum. 3. Menoch. conf. 190. num. 13. volum. 4. At textus in verbis anteedentibus solum de matre vidua egerat, inquit enim concedendam esse matri educationem pupillorum, si non videtur cum eis induxerit, mater inquam non indecens pupillis vi-*

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

dicum vidua est. Ergo in illis verbis nuptias negauit, non concessit. Non igitur pronomen *eam* ad matrem nuptam referri potest, vt voluit Sanch. Et licet matri vidua ius staretur filiorum educationem concedi, non obinde inferitur arbitrio Iudicis locum non esse, quippe matri concedenda est, si bonæ opinionis existat, & non aliter, vt declarat lex regia 19. tit. 16. part. 6. ibi. [Peto si habuisset madre que fuele mujer de buena fama, bien le puede der el hijo que le crice, e ella puede lo tener mientras mantubiere viudez.] Arbitrari ergo Iudex debet an bonæ opinionis existat, vt merito ei concedenda sit filiorum educatio, vel potius neganda, & alijs cognatis concedenda. Secundo mouetur ex dicta leg. 19. ius commune declarante, quæ decidit matrem secundo nubentem priuandam illico esse filiorum educatione, inquit enim Textus: Mas luego que casare, deben facer al guet fano de su poder: vbi notandum est aduerbium illud *luego* latine *statim*, *mox*, *illico*, quod omnem dilationem excludit, & consequenter probationem, quæ in contrarium esse poterat, iudicisque sententiam, vt ex multis probat Tiraquel. in leg. §. vnaquam, verbo *revertatur*, num. 109. Cod. de renouand. donationib. Gutierr. de iuram. confirm. 1. p. cap. 6. num. 4. Deinde ponderandum est verbum *debet*, quod necessitatem, non voluntatem importat, vt pluribus exornat Tiraquel. lib. 1. de retractu lignagior, §. 1. gloss. 1. §. in fine, Sanch. lib. 4. disp. 23. numer. 2. Non igitur est locus Iudicis arbitrio. Neque valet dicere supradicta procedere casu quo mater non probauerit incontinenti eius moris, & conditionis esse, vt omnem suspensionem male educationis excludat, quia si huiusmodi probationibus locus est, iam non illico, & statim filiorum educatione priuatur, neque ex necessitate, sed ex probationis defectu. Si enim lex vellet vt in filiorum educatione reineretur post nuptias ipsa probante nullius suspensionis ream esse, vteretur verbo *potest*, & non verbo *debet*, dicereturque, [mas luego que se casare podran le facer el guet fano de su poder.] Ergo cum vsa fuerit lex verbo *debet* omnem hanc probationem excludit. Quod non leuiter confirmatur ex eo quod eodem tenore matrem secundo nubentem à filiorum educatione hæc lex excludit. At eam excludit leg. regia 5. tit. 16. part. 6. à tutela ibi: [debe facer los moços de su guarda de su poder.] Et quod magis est eodem tenore ac ius commune à tutela matrem secundo nubentem excludit, vt constat ex *Auth. Sacramentum*, Cod. quando mulier tutela officio. ibi: sed contractis secundis nuptiis expelli eam à tutela cõuenit. Et *Aut. vt sine prohibitione matres*, §. unico, vers. propterea igitur sancimus collat. 7. ibi: *Mox tamen vt secundas contraxerit nuptias repente expelli à tutela.* Ergo absque fundamento asseritur l. 1. Cod. vbi pupilli educari debeant, arbitrium Iudicis concedi in pupillorum educatione, postquam mater ad secunda vota transit. Tertio matrem secundo nubentem leges priuant tutela, eo quod præsumant cæco amore noui mariti ductam bona pupillorum dissipaturam, imo illorum vitæ insidiaturam, vt constat leg. lex qua tutores, Cod. de adm. nistrat. Et *Authent. de nuptiis*, §. fin. vers. nos autem, collat. 4. Et leg. regia 19. tit. 16. part. 6. Sed hæc ratio æque procedit in educatione, imo & efficacius quàm in tutela, quando tutela ab educatione separatur, cum educatio personam respiciat, tutela verò bonorum administrationem. Præterquam quod tutela regulariter simul cum educatione coniungitur, si igitur mater ob secundas nuptias sic suspecta redditur ad bonorum pupilli administrationem, vt iure ipso eam administratione priuatur; à fortiori educatione censenda est priuata. Et confirmatur. Nam videtur permittitur bonorum pupilli administratio, leg. fin. Cod. de contrario iudicio tutela. Sed non illius educatio secundum Gloss. ibi verbo *proponis*. Et leg. 1. vers. si non videtur. Cod. vbi pupilli educari debeant, quia maiorem fiduciam postulat educatio personæ, quam illius bonorum administratio. Ergo si mater nubens ob suspensionem excluditur ab administratione bonorum pupilli, ab eius educatione exclusi censetur. Quarto quories lex ob præsumptionem aliquid certum statuit, omnem probationem censetur excludere, tamen expressè eam non excludat, quia ex præsumptione iuris, & de iure, vt tradit Abbas in cap. quanto, num. 1. de præsumptionib. Et ibi Felin. numer. 3. Couarru. 1. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 2. Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 3. num. 12. Mascard. de prob. concl. 1218. num. 4. At leges ob præsumptionem iniquæ educationis statuunt, ne matri si ad secundas nuptias transeat pupilli educandi concedantur, sed ex eius potestate extrahantur. Ergo aduersus hanc præsumptionem nulla est admittenda probatio. Neque obstat præsumptionem iuris & de iure, aduersus quam nulla admittitur probatio ex actibus præteritis sumendam esse: teste Euerardo in suis locis locis topicis, loco de tempore ad remp. num. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 3. in fine, quominus hæc præsumptio (quidquid dicat Sanch. d. disputat. 88. num. 27.) sit iuris, & de iure, siquidem ex actu præterito, scilicet ex nouo matrimonio, nouique viri amore præsumit ius iniquitatem in educatione committendam, quod satis est, vt sit præsumptio iuris, & de iure, vt colligitur manifestè ex *Authent. sed iam necesse*, Cod. de donationib.

ante nuptias iuncta Gloss. *Ambent. de aequalitate doris, collat. 7. §. aliud quoque, verbo privilegium.* Et pluribus comprobatur idem Sanch. *lib. 7. disp. 37. num. 8.* Illud verò censo priori sententiam concedendum hanc privationem educationis non ipso iure induci, sed iudicis officio faciendam esse, eo quòd Textus solum privationem futuram indicent, & Doctores de hac materia loquentes id ipsum supponant, ut bene aduertit Sanchez *dicta disp. 88. num. 21.* Quare dum mater secundò nubens à Iudice non priuatur pupillorum educatione optimè illam retinere poterit.

15 Argumenta in contrarium non videntur. Primum ex probatione nostræ conclusionis solutum est; non enim ad matrem nuptiam, sed viduam referendum est arbitrium iudicis, nam cum mater, & vidua ad pupillorum educationem debeat esse bonæ famæ, potest aliquando hæc qualitas deficere, ut merito cognati agere possint apud iudicem de remouendo eam à pupillorum educatione, ut constat ex *leg. 1. iuncta Gloss. verbo ex conditione.* Et *leg. si discipuletur. 1. Cod. ubi pupillus educari debeat.* Ad secundum admitto victrici concedi posse tutelam cum educatione, nego tamen matri nubenti concedi posse. Tum quia victrix non est à iure suspecta, neque ob præsumptionem iuris exclusus, sicuti est mater. Tum quia mater ob eius leuitatem, & cæcum in victricum amorem præsumitur vitæ pupillorum infideltura; quod tamen de victrico non præsumitur. Ad tertium. Plato non decidit quid factum sit, sed quid esset faciendum, cui tamen sententia Imperatores non ad hæserunt.

16 Hæc pœna ex omnium ferè sententia teste Matienzo *lib. 1. recop. tit. 1. leg. 3. gloss. 2. num. 8.* Spino in *speculo testament. gloss. 29. num. 14.* Sanch. *disputat. 88. num. 20.* ad patrem transeuntem ad secunda vota non extenditur, quia leges magis de patre, quàm de matre funt, ideoque patri tutelam concedunt, quam matri denegant.

17 Septimam pœnam mulieris secundò nubentis esse affirmat Matien. *dicta gloss. 2. num. 37.* Spino *gloss. 25. num. 7.* Et plures relati à Sanch. *num. 22.* ne possit exemplariter substituere filio mente capto, muto, surdo, & prodigo cui bonis interdictum est, quique testari nequeunt, eo quòd hæc potestas matri concessa sit ob pietatem, quâ filios prosequi debet, iuxta legem *Humanitatis. 9. Cod. de impuber. & aijis substit.* Et *leg. regiam 11. tit. 5. part. 6.* At hæc humanitas, & pietas cessat ipsa ad secundas nuptias transeunte, siquidem eo facto nouerca, & inimica filiorum constituitur, *leg. lex qua virores. Cod. de administrat. tutorum.* Ergo, &c. Secundò. Hæc mater nuptiis denudò contractis priuatur administratione bonorum filij viuētis, quia excluditur ab eius tutela. Ergo etiam priuari debet administratione bonorum post mortem, cum respectu vtriusque æquè suspecta censetur.

18 At Gregor. Lopez in *dicta leg. 1. verbo las madres.* Molin. *de instr. tom. 1. tract. 2. disp. 18. vers. utrum mater.* & alij plures relati à Sanch. *num. 23.* admittunt prædictam sententiam, cum substitutio iniquo animo præsumitur facta, ut si facta fuisset in eius Amalio, aut victrico, quia non deceret eam substitutionem subsistere, quæ pietati, & humanitati filij contraria est. Secus verò si ea substitutio ita piè, & honestè facta esset, ut merito posset filium si sui compos esset eam fore ratum habiturum, quia tunc in filium humanitatem exercet, ne intestatus decedat.

19 Sed ut rectè Sanch. pluribus relatis *dicta disputat. 88. numero 24.* est prædictæ sententiæ probabiles sunt, longè probabilis est matrem secundò nubentem non priuari potestatem exemplariter substituendi, quia nullibi hæc pœna indicta est. Et ex privatione tutelæ non potest desumi argumentum ad hanc privationem inducendam, partim quia pœna extendendæ non sunt, maxime cum adest diuersa ratio ut in præsentibus, siquidem sublata matri tutela iudex ex officio tutorem designat: at sublata matri potestatem substituendi filio nequit iudex substituendam designare, quod esset graue filij præiudicium, quia intestatus deederet; partim quia patri suspecto denegatur tutela filij superstitis. *L. si cum dotem §. eo autem tempore. ff. Solutio matrimonio,* non tamen negatur potestas pupillariter substituendi.

20 Supposita autem priori sententia tanquam vera mouet Sanchez. *num. 25.* grauem questionem, An substitutio exemplaris facta à matre vidua reddatur irrita ipsa postea ad secundas nuptias transeunte? Quia in re refert plures affirmare irritam esse, eo quòd illa substitutio non censetur consummata, & perfecta eo tempore quo facta est, eum adhuc filius, & mater viuant, postmodum verò perfici nequeat ob matris incapacitatem, ergo redditur irrita. Argum. *leg. si sub una §. si quis viam ff. de verborum obligationib.* & quia incapacitas superueniens substituenti annullabit substitutionem, *leg. coheredi §. cum filio ff. de vulgari.* Ergo incapacitas superueniens substituenti annullabit substitutionem. Alios refert negantes substitutionem esse irritam, si piè, & humanè facta sit, qualis fiet à filio, si sui compos esset, secus si aliter. Alios dicentes esse nullam substitutionem, si ea facta statim ad secundas nuptias transit, quia præsumitur dolosè fieri, secus si ex interuallo.

Sed his sententiis omnis verius est substitutionem non ita euanescere, ut tradit Sanch. aliis relatis *dicta disp. 88. num. 25.* eo quòd illa substitutio tempore habili facta integra sit, & perfecta, tamen inefficium non fortitur, quousque filius decedat, quia est substitutio post filij vitam, neque ex nouis nuptiis irritari potest, sicuti non irritatur testamentum ante futuorem factum furore superueniente. *§. item furiosi in filiis quibus non est permittum facere testamentum.* Neque ex eo quòd substitutio euanescat incapacitate, superueniente substituto, inferri potest nullam reddi incapacitatem substituenti superuenientem: quia est longè diuersa ratio, quia in substituto substitutio habere debet effectum, qui si incapax est tempore quo illum habere debet, perit substitutio. At ex parte substituentis à puncto quo substitutio fit integrum effectum habet, neque pender à futura illius incapacitate.

Patrem verò secundò coniugatum non priuari potestatem exemplariter substituendi filio est certum apud omnes, teste Botrio *de test. 188. n. 2.* Matienzo *lib. 1. leg. 3. gloss. 2. num. 37.* Sanch. alios plures referente *dicta disp. 88. num. 26.* eo quòd de patre nullibi cautum sit, & ius de patre, potius quàm de matre confidit.

Octaua pœna, quàm aliqui Doctores relati à Sanch. *dicta disp. 88. num. 27.* assignant matri secundò nubenti est priuatio succedendi in tacita pupillari substitutione: nam cum hæc successio ex voluntate substituentis pendeat, merito præsumi potest substituentem velle, ne mater, quæ filio impuberi iniuriosa est ad secunda vota transeundo, ei succedat. Sed verius est, quod plures firmat Sanch. *num. 28.* ex solis nuptiis secundò contractis hanc voluntatem præsumi non posse. Nam cum ius hanc successorem matri concedat in tacita substitutione pupillari, qua ob transitum ad secundas nuptias iure ipso non priuatur, siquidem nullus est Textus hanc privationem indicens, credendum est substituentem absolute velle in sua substitutione se iuris dispositioni conformare, ac proinde dum aliud non explicat velle matrem secundò nubentem excludam non esse à substitutione tacita pupillari filij.

Quæ autem sint coniecturæ sufficientes, ut præsumamus matrem excludam esse, si secundò nubat, sicuti excluditur in substitutione expressa pupillari arbitrio prudentis reliquendum est. Communior sententia teste Sanch. *d. disp. 88. num. 29. §. leg.* affirmat esse sufficientem coniecturam, si substituentis matri legatum reliquerit sub conditione viuicitatis, vel dum vidua fuerit. Qui enim volunt feminam secundò nubentem à parte suorum bonorum excludere, merito præsumi potest voluisse excludere à tota hereditate.

Nona pœna est priuatio privilegii honoris prioris mariti. Etenim dum mulier vidua permanet, eodem privilegio honoris fruitur, ac quando nupta erat; quia censetur sub matrimonio precedenti esse, ut tradunt omnes in *leg. de bonis matris. leg. femina ff. de Senatoribus. leg. filij vers. vidua ff. ad Municipalem.* Et pluribus exornat Tiraquel. *de nobilit. cap. 13. num. 9.* At si ad secundas nuptias transeat, pœnet prioris viri privilegio honoris, vitore quæ ceteri non potest sub eo matrimonio esse, succedunt privilegia posterioris viri si aliqua sunt, uti habetur *Ambent. de nuptiis, collat. 4. §. non tamen permittimus.* Et *leg. mulieres Cod. de dignitatib. lib. 12.*

Decima, quam ferè omnes Doctores tradunt, ne teneatur filius alioquin diues dorem suæ matri pauperi secundò nubenti constituitur, quia æquum non erat obligari ad prestandum quod sibi indecens, & inhonorosum erat. Verum si mater præsumatur periculum incontinentiæ subire, nisi matrimonium contrahat, affirmat Tiraquel. *de iure primogen. quest. 62. numero 13.* & *leg. 2. conub. gloss. 1. par. 2. num. 9.* Botrius *de test. 129. in fine.* Bæza *de non meliorandis filiabus cap. 11. num. 49.* Et alij relati Sanchez. *d. disp. 88. num. 32.* obligatum esse filium dorem constituitur, quia minus illi indecens est suæ matris nouum coniugium, quàm meretricium. Ut ergo meretricium vitet necessaria ad coniugium subministrare debet. Ceterum est hoc semper consulendum sit, verius existimo hanc filio obligationem non subesse. Quippè hæc obligatio provenire potest vel ex iure postriuo, vel naturali. In iure positivo nullus reperitur Textus, ex quo colligi possit. Ex iure autem naturali solum habetur obligatum esse filium matri egenti, siue viduæ siue nuptæ alimentum ministrare, iuxta legem *si quis à liberis. §. parens. ff. de liberis agnoscendis.* Et licet dos loco alimentorum succedat, valeatque argumentum ex alimentis ad dorem, ut probat Euerard. *loco ab alimentis ad dorem num. 1.* id procedit in parentibus, qui dorem filijs constituitur tenentur. Secus in filijs comparatione parentum, quibus ut nubant non tenentur constituitur dorem: alia sicut obligatur filius suæ matri egenti nuptæ alimentum ministrare, obligatur dorem constituitur, eriam secluso incontinentiæ periculo. Ob vitandum verò in matre periculum incontinentiæ non videtur obligatus designare dorem, quia nemo tenetur alienum peccandi periculum vitare cum graui sui iactura. At designatio dotis non tenetur filio

filiu præiudicat tum in honore, tum in re familiari. Et quamvis matris meretricium magis quam matrimonium filio iniuriosum sit, at ea iniuria non est filio impuranda. Secus vero iniuria matrimonij, si ipse ad matrimonium dorem conuertatur. Non igitur obligandus videtur matri periculum incontinentiæ habenti dorem designare. Atque ita tradit Bald. in leg. *in fine. Cod. de inofficiosis dotib.* Corrañus in leg. *qui liberos n. 11. ff. de Ritum nuptiarum.*

26 Vndecima: nequit ad secundas nuptias transiens donationem filio factam reuocare ratione ingratitude, quia præsumitur non ob ingratitude filij, sed vt victorico placeat reuocare, vt dicitur in *Authent. quod mater. Cod. de reuocandis donationib.* Et habetur in leg. *7. Cod. eodem tit. & §. mater. Authent. de Nuptiis*: in quibus Textibus triplex casus excipitur. Primus, si filius vitæ matris infidus fuerit. Secundus si manus impias in eam iniecerit. Tertius, si iacturam totius substantiæ molitus fuerit. Hac tamen pœna non afficitur pater secundum coniugium contrahens, quia nullibi cauetur. & quia non præsumitur ob amorem vxoris animum mutatus, sicuti præsumitur de matre ob eius inuicem inconstantiam, & leuitatem: sic tradit Sanch. *dicta disp. 88. num. 3. ex glossa in dicta Authent. mater. verbo, nisi tamen, & d. Authent. quod mater in fine.*

27 Duodecima, iuxta aliquos, quos tacito nomine refert Garçon. *Rub. Cod. de secundis nuptiis. num. 52. pœna 26.* est amissio tacite hypothecæ, quam vidua habet in bonis mariti, iurisque prælationis pro dote sibi soluenda, iuxta leg. *affidens. ff. qui portores in pignori.* Etenim cum hæc hypotheca, & ius prælationis concedatur, vt facilius femina nubere possit, leg. *1. ff. solutio matrimonij*, in vidua iam nupta ratio prædicta cessat, ac proinde cessare debet priuilegium. Sed rectius Sanch. pluribus relatis *d. disp. 88. n. 34.* negat viduam secundò nubentem amittere dictam hypothecam, & ius prælationis. Nam esto hoc priuilegium feminis concedatur, vt facilius nuptias contrahere possint. At nuptiis contractis, eoque priuilegio acquisito, semper retinetur, siue nuptiæ iterum contrahantur, siue non, quia ab his iam non pendet, aliis vidua incapax nuptiarum ob religionis professionem priuata esset eo priuilegio, quod non est dicendum: Ergo ex eo quod secundas nuptias contraxerit priuilegium tacite hypothecæ, & ius prælationis, quod in bonis mariti prioris acquisiuit nullatenus amittit, cum nullo iure hæc pœna inducatur.

28 Decimatercia pœna est, tum obligatio, quam pater habet rogatus ab auo restitueret hereditatem, & filius fatidare de ea restituenta, si secundam vxorem ducat. *Leg. tubemus. §. in supra dictis. Cod. ad Trebellian.* Et *Authent. de Nuptiis. §. placet.* Tum obligatio præstandi cautionem de bono vsu educationum, quorum vsum fructum habet, iuxta legem *Hac editatis. §. his illud. Cod. de secundis nuptiis.* Et tradit Martenol. lib. *1. leg. 3. gloss. num. 12. & 16. Sanch. d. disp. 88. num. 35.*

29 Decimaquarta pœna est obligatio, quam subit mater filij bona administrans reddendi rationem de modicis: *Authent. de Nuptiis. §. fin. autem tutelam*, quia ob secundas nuptias suspensa redditur: à qua obligatione exempta erat in statu vidualij, iuxta leg. *quamuis. ff. de conditionib. & demonstratib.* Bald. in leg. *cum oportet. §. fin. num. 4. Cod. de bonis que liberis Pauli. §. fin. in fine. Marten. lib. 1. leg. 3. gloss. 2. n. 2.* quos refert, & sequitur Sanch. *dicto. disp. 88. num. 36.* Ad idque id verum esse, tamen si viro relicta sit tutrix filiorum, & à reddendis rationibus releuata, quia non præsumitur releuari transiens ad secundas nuptias, & in filiorum præiudicium, nisi id fuerit expressum.

30 Ad extremum docet recte Sanch. *d. disp. 88. num. 37.* aduersus alios grauissimos Doctores posse coniuges se mutuo obligare sub aliqua pœna abstinentiæ à secundo coniugio priorij illo dissoluto, quia nullus est Textus hanc obligationem penalem interdicens. Nam Textus in cap. *gemma de sponsalib.* Et leg. *Tertia ff. de verborum obligationib.* interdicunt stipulationem spontalibus appositam, ne ab illis recedatur. Quæ stipulatio merito cassatur, quia cogit ad matrimonium in eundem, quod coactè contractum difficile exitus habet. *Cap. requisisti. De sponsalibus.* At hæc stipulatio non ad matrimonium in eundem, sed ad abstinentiam à matrimonio cogit, quod longè diuersum est. Et licet Textus in lege *quoties 22. ff. de conditionibus & demonstrationibus* reiciat conditionem appositam abstinentiæ à nuptiis, & Textus in leg. *adigere 6. ff. de iure patorum*, remittat iuramentum à libertate factum de vxore non decedenda, non inde inferitur prædictam stipulationem, & obligationem penalem à secundis nuptiis abstinentiæ inuicem esse, quia prædicti Textus solum reiciunt conditionem, & iuramentum abstinentiæ à nuptiis, quod de primis nuptiis intelligendum est iuxta Textum in *Authent. cui relicta. Cod. de iudicia viduit.* non autem reiciunt conditionem, & iuramentum à secundis nuptiis abstinentiæ. Præterquam quod aliud est conditio, & iuramentum ex aliena voluntate appositum, aliud est si propria voluntate suscipiatur: primum

Fer. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

in prædictis legibus reicitur, non autem secundum. Quinimo iuramentum à primis nuptiis abstinenti nunquam reici potest iure Canonico spectato, aliàs votum, & iuramentum virginitalis seruanda irritum esset, quod non est dicendum.

Quoad secundum in titulo huius §. propositum, An scilicet prædictæ pœne iure Canonico irritatæ sint? Quamuis aliqui grauissimi Doctores, quorum meminit Sanch. *lib. 7. disp. 88. num. 38.* censent spectato iuris rigore irritari, eo quod oblient matrimonij libertati, cui fauere intendit Textus in cap. *fin. de secundis nuptiis.* Arramen receptissima fere omnium Doctorum sententia est, nullam ex prædictis pœnis iure Canonico cassari; eo quod non sint pœnæ ob secundas nuptias impositæ, sed politis secundis nuptiis sicut quædam legales dispositiones iuri naturali maxime conformes in fauorem filiorum prioris mariti; sicuti rectè expendunt post alios antiquiores Couaruu. in *3. decret. 2. part. cap. 1. §. 9. n. 5.* Anron. Gab. *1. commun. opin. lib. 3. tit. de secundis nuptiis: concl. 62. n. 1.* Marten. *lib. 5. recopil. tit. 1. leg. 3. gloss. 2. num. 1. & 44.* Sanch. *lib. 7. disp. 88. n. 39.* Gutierrez. in *reposit. leg. nemo potest. n. 2. ff. de legatis 2. & lib. 2. pract. q. 95. n. 5. & de matr. cap. 108. num. 21. & 22. & alij.*

§. IV.

Qualiter parens secundum matrimonium contrahens, teneatur referuare filiis prioris matrimonij bona, quæ à primo matrimonio processerunt?

- 1 Coniux ad secunda vota migrans, tenetur referuare filiis prioris matrimonij quicquid ab alio coniuge accepit titulo lucratiuo.
- 2 Procedit decisio non solum in matre transeunte ad secundas nuptias, sed etiam in patre secundum coniugium inuente.
- 3 Item procedit in bonis à coniuge acceptis non solum immediate, sed etiam mediate.
- 4 Referuanda sunt hæc bona, vt equaliter inter filios prioris matrimonij diuidantur.
- 5 Non est correctum per legem regiam 19. Tauri.
- 6 Filius prælatus in tertia parte bonorum, an succedere debeat in proprietate quinti à matre amissi equaliter cum suis fratribus, vel an in eo melioratus intelligatur?
- 7 Sanch. censet melioratum intelligi.
- 8 Verius est oppositum.
- 9 Coniux ad secundas nuptias transiens, non potest proprietatem bonorum immobilium, que ab alio coniuge accepit alienare.
- 10 Si de facto coniux prædicta bona alienauerit, non amittitur usufructus coniugi, nec filij possunt à possessoribus vindicare tamen si contrarium censent Bald.
- 11 Post mortem coniugis poterunt filij ea petere, & vindicare à possessoribus.
- 12 Si parens ea bona non alienauerit, sed consumpsit, tenentur heredes ex illius bonis satisfacere.
- 13 Heredes mariti obligati sunt restituere vxori bona in dorem accepta, & estimata, si culpa mariti perierunt.
- 14 Vt locus sit huic reservationi quadruplex conditio requiritur.
- 15 Qui veniant nomine coniugis ad secundas nuptias transeuntis intelligendi?
- 16 Deinde expenditur quale debeat esse matrimonium?
- 17 Supradictis bonis referuandis continentur legatum, quod ex quinto bonorum coniux à coniuge prædefuncto accepit.
- 18 Mater ad secundas nuptias transiens tenetur referuare bona, que ex substitutione pupillari patris accepit per mortem filij.
- 19 Hæc bona, que filijs ex testamento patris referuanda sunt debent esse bona ex substantia patris procedentia.
- 20 Bona concessa coniugi superstiti contemplatione coniugis prædefuncti, affirmant plures referuanda esse filiis prioris matrimonij Sed oppositum verius est.
- 21 An coniux succedens filia in dorem ab utroque coniuge donatam referuare eam teneatur filiis prioris matrimonij. Affirmat Azuero, sed rectius Sanch. asserit solum dimidiam partem referuandam esse.
- 22 Examinatur, an referuanda sit legitima patris, quam filius defunctus matri superstiti, & transeuntis ad secundas nuptias reliquit?
- 23 Non tenetur referuare filius prioris matrimonij bona, que perueniunt ad filium ex substantia aut, in quibus pater vel mater transeuntis ad secunda vota successit.
- 24 Coniux secundo nubens succedit pleno iure quoad proprietatem, & usufructum in bonis, que alium de perueniunt ad filium, quam ex substantia parentis mortui.

